

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til det energipolitiske udvalg. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op- hold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Første behandling af lovforslag nr. L 131:

Forslag til lov om offentlighed i forvaltningen.

(Fremsat 15/3 84).

Sammen med denne sag foretoges den under punkt 7 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

7) Første behandling af lovforslag nr. L 132:

Forslag til forvaltningslov.

(Fremsat 15/3 84).

Lovforslagene satte til forhandling.

*Forhandling***Erik B. Smith (S):**

Justitsministerens fremsættelsestale giver indtryk af, at ministeren helst havde ventet med at fremsætte disse to lovforslag. Vi synes også, at lovforslagene bærer præg af den holdning. I socialdemokratiet er vi enige i, at lovforslagenes formål må være at styrke den enkeltes retsstilling i forhold til den offentlige forvaltning.

Det er derfor, vi har nogle indvendinger på helt konkrete områder og visse betænkeligheder på nogle generelle.

Sygejournalerne er et sådant konkret område. Hvad er det for oplysninger, patienter ikke må kende, men som andre skal kende i forbindelse med den lægelige behandling eller f.eks. en sagsbehandling i et pensionsnævn? Vi kender godt svaret og forstår også nogle af betænkelighederne, men under udvalgsarbejdet er det et af de områder, socialdemokratiet vil interessere sig ganske særligt for, og vores udgangspunkt er, at vi skal overbevises, hvis vi skal følge ministeren her.

Noget andet er, at vi finder, at en borger altid skal orienteres, hvis den pågældendes

journaler sendes til andre myndigheder uden for hospitalet. De interne arbejdsdokumenter er også papirer, der bør undersøges nærmere. Vi ved, at nogle forvaltningsmyndigheder altid lader en part se disse papirer. Det afmystificerer afgørelserne og sagsbehandlingen. Følger vi ministeren i hans forslag, stoppes en sådan udvikling i den administrative praksis, og det finder vi ikke er heldigt.

Det er rigtigt, at ministeren vil undersøge problemerne i forbindelse med EDB-registre. Det er et stort og uoverskueligt område i en rivende udvikling, men også her må udgangspunktet være størst mulig åbenhed, i alt fald for parterne.

Et tredje konkret punkt, der giver anledning til betænkeligheder, er, at man tilsyneladende kan give et mundtligt afslag, oven i købet uden ankevejledning. Det bør ikke være muligt, medmindre det er aldeles åbenbart, at et afslag bør gives.

Af mere generel karakter vil jeg nævne vore betænkeligheder ved ankemyndigheden for afslag på aktindsigt. Det er jo lige før, at disse myndigheder falder ind under inhabilitetsbestemmelserne i § 3, men lad det nu ligge. Vi synes i alt fald, der er nogle betænkeligheder og vil gerne have det belyst under udvalgsarbejdet.

Bemyndigelsesbestemmelserne er også temmelig omfattende, og den del af bemyndigelserne, der går på at indsnævre borgernes rettigheder, vil vi se meget kritisk på under udvalgsarbejdet.

Undtagelsesbestemmelserne for kommunerne og i øvrigt også ikrafttrædelsestidspunktet for kommunerne er vi bestemt ikke tilhængere af. Kommunerne bør være med fra starten og i fuldt omfang. I udvalget må vi vurdere de kommunale betænkeligheder nærmere.

Det oplyses, at justitsministeren senere vil vende tilbage til spørgsmålet om tavshedspligten. Det er også et vigtigt område. Jeg finder, der er et problem her, som undertiden ser dagens lys, og som vi måske kunne drage med i arbejdet, nemlig når en part udtaler sig til pressen på et mildt sagt urigtigt grundlag. Myndighederne er på grund af tavshedspligten afskåret fra at tage til genmæle, og indtrykket i offentligheden er så, at vi i bedste fald står med en helt uduelig forvaltning.

Et andet problem kan opstå i den situation, hvor en offentlig myndighed tager forbe-

[Erik B. Smith]

hold uden tidsbegrænsning. Vi har set nogle eksempler på, hvorledes et sådant forbehold mange år senere, hvor den berettigede har glemt alt om forbeholdet, pludselig ser sig bragt i en situation, hvor forbeholdet træder i kraft. Det bør undersøges, om disse forbehold kan begrænses, eventuelt gøres tidsbegrænsede.

Afslutningsvis skal jeg sige, at vi har mange betænkeligheder og mange kritikpunkter. Udvalgsarbejdet må vise, om vi kan få tilstrækkelige ændringer igennem til, at vi kan ende med at give tilslutning til en forvaltningslov og en ny offentlighedslov. Det skal ikke skorte på konstruktiv medvirken fra socialdemokratiet.

Agnete Laustsen (KF):

Det er glædeligt, at det er faldet i en konservativ justitsministers lod at fremsætte de forslag, som vi nu igennem mange år har set frem til, nemlig både forslag om forvaltningslov og forslag om offentlighed i forvaltningen.

Det er glædeligt, fordi vi altid har lagt vægt på, at der fra offentlig side ydes borgerne den service, man naturligt har krav på, men måske ikke altid har følt man har fået, og fordi det er af betydning, at borgerne ved, at de nu har fået fastlagt klare retningslinjer, der sikrer dem i deres rettigheder over for det offentlige, og giver dem mulighed for at belyse deres sag så godt som muligt og følge dens gang, eventuelt gennem flere instanser.

Det er afgørende for os, at vi nu er nået dertil, hvor disse længe ventede forslag kan lægges på bordet til åben diskussion og behandling, for der kan – og det er justitsministeren jo også inde på i sin fremsættelse – ikke være tvivl om, at et så omfattende lovkompleks på mange punkter er og må være kontroversielt og nødvendigvis må ægge til debat.

Derfor finder vi også i fremsættelsestalen flere gange sætningen: vi må så se på her i folketinget, om osv., og det glæder mig, at justitsministeren hermed lægger op til debat af forskellige nye tanker, ideer og forsøg, som vi må vurdere nærmere, inden vi drager en konklusion.

Nu må vi trods alt gøre os klart, at vi ikke i dag lever i en forvaltningsretlig ørken. Vi har i første række reglerne om folketingets

ombudsmand, vi har offentlighedsloven, og vi har en meget lang række udtalelser fra bl.a. indenrigsministeriet, der sikrer borgerne rettigheder over for det offentlige, og heldigvis er det da sikkert også sådan, at de fleste offentlige instanser allerede i dag lever op til de krav om f.eks. begrundelse og angivelse af klageregler, som nu søges lovfæstet.

Men det er givet, at der er behov for, at mange af disse uskrevne regler nedfældes og samles, og det er naturligt og også rimeligt, at en række af de forslag, forskellige udvalg under justitsministeriet er fremkommet med, får en mulighed for at vise deres værdi og bæredygtighed i praksis.

Jeg skal imidlertid ikke lægge skjul på, at vi står over for en kompliceret opgave, idet det må være vort primære mål at få nedfældet regler, der sikrer borgerne optimalt uden af den grund at komplicere, forsinke og fordyre den offentlige forvaltning. Især fra kommunal side er der jo, som også hr. Erik B. Smith var inde på, blevet fremført betænkeligheder, som bl.a. er blevet imødekommet ved ministerens forslag om, at lovens regler om partshøring og begrundelser skal udsættes til ikrafttræden 1. januar 1987. Jeg ved ikke, om det er for lang en frist at give – det er også muligt, det er for kort en frist – men det viser i alle tilfælde, at vi må vurdere både fordele og ulemper ved disse komplicerede regler.

Jeg skal ikke gå i detaljer med dem ved denne lejlighed, men blot komme med nogle få kommentarer til nogle af de nyordninger, der foreslås. Jeg er ligesom hr. Erik B. Smith ikke i tvivl om, at vi vil få en større debat om spørgsmålet om øget aktindsigt og spørgsmålet om aktindsigt i sygehusjournaler ikke mindst. Det er jo et spørgsmål, som bl.a. forleden blev taget op på Forbrugerrådets netop afholdte årsmøde.

Efter forslaget skal sygehusjournaler bevare deres særlige status som utilgængelige for patienterne, og journalerne skal bevare denne status, selv om de bliver videresendt til f.eks. socialforvaltningen.

Jeg skal som sagt ikke åbne nogen debat her, men bare pege på, at dette eksempel viser, hvor mange forskellige hensyn der skal tages, når man fastsætter regler gældende for så omfattende et område som hele den offentlige forvaltning, ligesom jeg gerne vil pege på, at mange problemer – heldigvis da –

[Agnete Laustsen]

løses rent konkret og praktisk, og det vil i forbindelse med sygehusjournalerne jo sige, at man i langt de fleste tilfælde, hvor en patient beder om at få aktindsigt, imødekommer dette fra hospitalernes side.

Forslaget indeholder også nye regler om det offentliges adgang til at blive gjort bekendt med navne på ansøgere til offentlige stillinger, og også her tror jeg, at der er mange modstridende hensyn. Der er naturligvis dels offentlighedens – borgernes – interesse i at påse, at stillinger ikke besættes hemmeligt, dels ansøgerens krav om diskretion, i særdeleshed når vedkommende sidder i en uopsagt stilling.

Ministeren peger selv på dette dilemma, og jeg mener, at det er et ganske væsentligt problem, som vi må tage op under udvalgsbehandlingen.

Også den foreslåede ordning – om end ministeren foreslår den på forsøgsbasis – om postlister må vi vurdere nærmere, idet hensynet til borgerne også her må vurderes i forhold til de komplikationer, som kan blive påført administrationen.

Som noget nyt indfører loven regler om partshøring, såfremt en afgørelse – og dette begreb skal tages i udvidet betydning – er ugunstig for parten og der er grund til at tro, at negative oplysninger kan blive afkræftet eller eventuelt afsvækket.

Der indføres også en videre notatpligt. Justitsministeriet kan dog kun følge offentlighedsudvalgets indstilling på dette punkt så langt som til at lade den gælde for afgørelsessager, men jeg tror, at vi for begge disse områders vedkommende også må søge en nærmere afklaring, inden vi binder os.

Det fremgår af ministerens fremsættelse, at vi, hvis vi skal opnå det mål, som en god forvaltningschef bør have for øje, nemlig en korrekt, hensynsfuld behandling af borgerne, ikke kan nøjes med at nedfælde det i paragraffer i en lov. Ministeren bebuder derfor en mere generel vejledning til den offentlige forvaltning, og det må være et håb for os alle, at disse retningslinjer – hvis der stadig væk skulle være myndigheder, der opfatter sig som skrankepaver – hurtigst muligt bliver efterlevet, så der kan blive skabt det tillidsforhold mellem det offentlige og borgerne, som vi lægger så stor vægt på.

Med disse bemærkninger kan jeg anbefale forslaget varmt til grundig drøftelse og overvejelse i udvalget.

Bjørn Elmquist (V):

I mere end 15 år har der været gang i det forberedende arbejde om en egentlig forvaltningslov. Adskillige statsministre har haft det på deres lovkatalog, og skiftende ordførere for alle partier – ved tidligere lejligheder også jeg selv – har fra denne talerstol skældt ud, hver gang der har været tale om en ny udsættelse af de frister, vi har sat os selv for fremsættelse af lovforslag på dette område. Derfor ville det virke noget hyklerisk, om jeg i dag her fra talerstolen meldte mig til dem, der ville kritisere ministeren for at tage dette initiativ, og det har heller ikke noget at gøre med, at det er et kompliceret lovkompleks. Tværtimod vil jeg vende det rundt og sige jo før jo hellere, og jeg vil gerne komplimentere ministeren og takke ham for, at han så at sige har taget tyren ved hornene. Fristen var vel egentlig først i folketingssamlingen 1984-85, men modsat socialdemokratiets ordfører mener jeg, det er godt, at ministeren nu har lagt dette på folketingets bord.

Jeg ville ikke tale sandhed, hvis jeg sagde, at vi i venstres folketingsgruppe var helt færdige med gennemgangen af alle detaljerne i dette lovforslag. Det er vi slet ikke. Vi har dårlig nok fået begyndt på det, og derfor håber og tror vi, at dette lovforslag kommer til at somre over, og at vi dér får lejlighed til hver for sig i vores partier at finde frem til, hvad vi nu mener bør være den rigtige holdning.

Der er en sammenhæng mellem det, vi har på bordet i dag – de to lovforslag – og spørgsmålet om ytrings adgang kontra tavshedspligt for de offentligt ansatte, og det har vi endnu ikke set et forslag om. Det betyder også, at vi i dag skal være varsomme også af den grund med en for detaljeret gennemgang og med for detaljerede kommentarer. Derfor vil jeg i det følgende blot komme med nogle generelle synspunkter om mit partis holdning til lovforslagene og dernæst trække nogle mere konkrete enkeltspørgsmål frem.

Først om forvaltningsloven. Det er jo nærmest en kodificering, en nedskrivning i lovsform, af gældende ret for så vidt angår centraladministrationen. De af os, der på univer-

[Bjørn Elmquist]

siteter har læst professor Poul Andersens forvaltningsret og dér kan huske ugyldighedslæren, kan jo se, at meget af det går igen her, men det er, som jeg udtrykkelig sagde, først og fremmest centraladministrationen, dette gælder for.

Hvordan er forholdene i kommunerne? Dér er der jo nok en langt mere formløs beslutningspraksis, og det er vel også rigtigt at sige, at det først og fremmest er på det kommunale plan, at gennemførelsen af denne forvaltningslovgivning vil have en effekt.

Dér mener jeg, det må være godt for borgerne, at de får en sikkerhed for at få en større garanti for upartisk behandling, og at mange af de garantier, som gælder for centraladministrationens beslutninger over for borgerne, nu bliver nedfældet og pålagt kommunerne. Det er et hensyn til borgerne, man hermed tager, og jeg kan helt henholde mig til de mange pæne og rigtige formuleringer, som der er i ministerens bemærkninger til lovforslaget i den henseende.

Men når det er sagt, må jeg også lægge til, at der også er en anden del af problemet, og det er de mange kommuner landet over, især de små, som ikke har en struktur, som ikke har et mandskab, som ikke har en tradition for disse ting. Nu må man ikke misforstå mig, for jeg mener ikke, at man rundt omkring i de små kommuner har haft de store problemer med administrative afgørelser. Jeg vil vove den påstand, at skrankepaverne – det udtryk kender vi vist alle sammen, og jeg tror godt, man må anvende det også fra denne talerstol – i den offentlige administration sjældent findes i de små kommuner. Dér kender man hinanden, og dér er der vel et tillidsforhold. Skrankepaverne finder man vel netop i de store administrationer, som kender reglerne ud og ind.

Der vil naturligvis for de små kommuner blive tale om nogle udgifter, måske øgede personaleudgifter; der bliver noget uddannelse. Måske skal man til at ansætte flere akademikere. Det kan Akademikernes Centralorganisation naturligvis være glad for, men måske går det så ud over HK-personalet. Der kommer dér en lang række problemer, som vi ikke kan se bort fra, men alligevel mener jeg, det overordnet må være rigtigt, at både den kommunale og den offentlige administration er et serviceorgan for borgerne. Administrationen er til for borgernes skyld.

Det kan ikke være omvendt. Det er så indlysende en sandhed, at jeg vil afslutte denne del af mit indlæg dér.

Allerede socialdemokratiets ordfører har været inde på spørgsmålet om sygehusjournalerne. Det undrede mig ikke. Jeg er klar over, at det er noget af det, vi skal drøfte meget og længe i udvalget, og jeg kan ligesom hr. Erik B. Smith godt se indvendingerne, men jeg vil snarere lande dér, hvor ministeren er landet, hvor man kan forudse, at der vil blive en generel undtagelse for aktindsigt i sygejournaler.

Det kan godt være, jeg er blåøjet, og det kan godt være, jeg har en strudsementalitet, men jeg tror, mange mennesker faktisk er lykkeligst ved ikke præcis at vide, hvordan deres egne sygejournaler ser ud.

Jeg er også godt klar over, at der ikke foreligger en pligt. Hvis nu man lavede en offentlig aktindsigt også i det, har den enkelte jo ikke en pligt til at vide præcis, hvad der står i vedkommendes sygehusjournal, men jeg er bange for, at fristelsen ville blive for stor, og når så man selv havde fået indseende dermed, ville det gå op for én, at det var noget, man nok ikke burde have fået. Så man kan måske her tale om, jeg vil ikke kalde det en tåbeparagraf, men et spørgsmål om at beskytte os selv mod vores sikre overbevisning om, hvor psykisk stærke vi er, når det kommer til stykket. Men det bliver givetvis et diskussionsemne. Jeg håber ikke, der bliver rejst et folkekrav om disse sygehusjournaler.

Jeg vil også gerne complimentere ministeren for det, der står om EDB, for jeg synes, at det er meget rigtigt at have øjnene åbne for, hvad der sker, når vi i løbet af meget få år bevæger os ind i en situation, hvor arkiver o.lign. slet ikke eksisterer i hidtidig forstand. Da kommer der virkelig noget at drøfte, og det skulle gerne ske, før EDB-registrene har taget over, og før de hidtidige arkiver er blevet fjernet.

Dernæst nogle få bemærkninger om offentlighedsloven. Dér vil jeg gå direkte til spørgsmålet om postlisterne, hvor ministeren jo som en forsøgsræssig ordning er inde på, at man i visse styrelser skal starte med disse postlister. Jeg kan se sigtet dermed, og i mit parti er vi også med på, at det ville være en god idé at gøre det som en forsøgsordning, men udtrykkelig som en forsøgsordning, hvor vi i lyset af erfaringerne kan foretage en

[Bjørn Elmquist]

mere endelig afvejning, og lad mig så komme med et bud på, hvad det er, vi er bange for.

Vi er helt med på det gode i sigtet, nemlig at offentligheden hermed får en direkte mulighed for at følge med i principielle sager, men hvis disse postlister – og nu er det, jeg tager hul på det og springer ud på det dybe vand – fører til en styrkelse af den kværvulnisk motiverede aktivitet over for administrationen, vil vi være meget kedede af, når forsøgene til sin tid ender, at skulle sige ja til, at dette fortsætter.

Lad mig til allersidst sige, at disse lovforslag naturligvis skal tygges meget nøje igennem i udvalget, og som jeg sagde før, tror og håber jeg ikke, at vi kan blive færdige med det i denne folketingsssamling, men når nu disse lovforslag måtte være vedtaget og vi måtte have en fin, jeg havde nærmest sagt forgyldt eller forkromet forvaltningslov vedtaget, skal vi jo alligevel passe på, at vi ikke dermed bare tager det som en sovepude. Vi må ikke glemme, at det, som betyder noget for borgerne i deres kontakt med administrationen, er, at de får breve, de kan forstå, at de har en tillid til forvaltningen, at de ikke udstilles for den store almene offentlighed, når man på skattekontoret f.eks. står i én lang kø og dér skal udrede sine egne personlige forhold, men at man også fra forvalterens, fra den offentligt ansattes side har den ganske klare holdning til, at man skal vise diskretion og prøve at gøre, hvad man kan i sine kontakter til borgeren, så borgeren er klar over, at administrationen er til for borgerens skyld.

(Kort bemærkning).

Erik B. Smith (S):

Hr. Bjørn Elmquist sagde ordret citeret: »Modsat den socialdemokratiske ordfører synes jeg, det er godt, vi har fået dette lovforslag.«

Jeg vil gerne bede hr. Bjørn Elmquist om at oplyse, hvor han har fået den opfattelse fra. Så vidt jeg erindrer min ordførertale, udtalte jeg mig alene om indholdet af de to lovforslag og kom i øvrigt med nogle kritiske bemærkninger. Vi er i socialdemokratiet gået ud fra som en selvfølge, hvad der jo rent faktisk også er sket, at ministeren ville fremsætte

de to lovforslag helt i overensstemmelse med det, som folketingets flertal også har udtalt.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

Af hr. Erik B. Smiths første bemærkninger om dette her fik jeg forståelsen af i hvert fald, at man gerne ville have ventet til senere, til næste folketingsssamling, med denne fremsættelse, måske fordi man i socialdemokratiet havde den opfattelse, at lovforslaget i så fald var bedre gennearbejdet. Det var det, jeg fik ud af de første ord i den socialdemokratiske ordførertale. Måske har jeg misforstået det.

Leif Hermann (SF):

De senere års omfattende debat om nær-demokrati og om borgerdeltagelse, som jo bl.a. også er kommet til udtryk i planlægnings- og miljølovgivningen, kunne forlede én til at tro, at de forslag, vi her har til behandling om en ny lov om offentlighed i forvaltningen og om en forvaltningslov, ville være præget af denne debat. Det er beklageligvis ikke tilfældet.

Nu kunne man måske sige, at de ideelle forudsætninger herfor ikke har været til stede. Der har ikke været nedsat en stor kommission, der har kunnet behandle dette meget store, meget komplicerede, men samtidig også utrolig væsentlige område for til sidst at komme med en konklusion i form af de forslag, vi ser her.

I stedet for en sådan fremgangsmåde har man valgt at udføre arbejdet på grundlag af to i øvrigt udmærkede og læseværdige betænkninger for henholdsvis 1972 og 1978. Resultatet er også blevet derefter.

Efter min opfattelse er de gennemgående træk i de to lovforslag en fortrydelse over den udvikling, der i 1960'erne førte frem til offentlighedsloven i 1970, og videre ligger der under forslagene et grundlag af ro-og-orden-filosofi, en håndhævelse af princippet om forretningernes uforstyrrede førelse, ja, man kunne endda sige en slags skræk for, at borgerne kan kigge forvaltningen i kortene; borgerne er så at sige blevet en risikofaktor for forvaltningens effektivitet, om end samtidig en nødvendig genstand for forvaltningens virksomhed.

[Leif Hermann]

Jeg skal komme med nogle kommentarer til de enkelte lovforslag, idet jeg i betragtning af stoffets omfang må begrænse mig til enkelte særlig iøjnefaldende problemer.

Hvad angår offentlighedsloven, skulle man synes, at nærdemokratidebatten netop her burde have ført til gennemgribende reformer, men det er påfaldende, at antallet af undtagelsesbestemmelser, når det gælder aktindsigt, i dette lovforslag er øget fra 3 til 5, uden at det i øvrigt har lettet overblikket over et i forvejen særdeles kompliceret område.

Særlig har jeg hæftet mig ved bestemmelserne i §§ 11, 12 og 14. § 11 undtager interne arbejdsdokumenter, eksempelvis når disse indgår som led i opfyldelsen af en hjemlet oplysningspligt. Vi kender en sådan oplysningspligt bl.a. fra den sociale bistandslovs § 17, hvor den jo forekommer meget uskyldig og meget fornuftig.

Nu er det imidlertid tanken, at der skal indføres en generel regel om oplysningspligt. Det kan vi læse i tavshedspligtsudvalgets betænkning, hvor man pusler med indførelsen af en § 6 b i den forvaltningslov, jeg skal komme tilbage til om lidt. Derved bliver området for denne undtagelsesbestemmelse væsentligt større og mere uoverskueligt.

I offentlighedslovens § 12, 3. pkt., undtager man i realiteten EF-sagsbehandlingen generelt. Det er naturligvis en oplysning, der vil være underholdende at tage med i den tilstundende debat op til EF-Parlamentsvalget, men allerede i dag har vi et særdeles lukket sagsbehandlingssystem inden for EF-området, ja, selv markedsudvalgets medlemmer har vanskeligt ved at få oplysningerne frem, skulle jeg hilse og sige fra vores medlemmer i dette udvalg.

Der vil videre kunne ske undtagelser for korrespondancer mellem et ministerium og dets styrelser og direktorater, for så vidt disse styrelser og direktorater udfører sekretariatsforretninger for ministeriet. Med hvilken begrundelse dette sker, ud over at forvaltningens struktur kan ændre sig, kan man kigge i vejviseren efter.

§ 14, der er uændret i forhold til den gældende formulering i offentlighedslovens § 2, stk. 1, nr. 2, er ikke tilpasset den betydelige og voksende offentlige interesse bl.a. for miljøproblemer. Man kan naturligvis ikke kritisere 1970-loven for mangler i denne henseende, for det kunne man ikke forudse den-

gang, men det kan man sandelig, når ministeren så at sige uændret gentager bestemmelsen i 1984. Hemmeligholdelse af oplysninger om tekniske indretninger og fremgangsmåder eller om drifts- og forretningsforhold indebærer, at oplysninger eksempelvis om, hvilke stoffer der udledes som forurenende, kan gøres utilgængelige, blot virksomheden forlanger det, selv om forureningen så at sige selv har fundet vej til offentligheden. Hvorvidt sådanne oplysninger kan undtages, er her overladt til myndighedernes skøn og ikke – hvad der ville være rimeligt – til en bevisførelse fra virksomhedernes side.

På ét område mener vi at der bør være helt klar offentlig adgang til at se, hvad virksomhedernes produkter indeholder, og det gælder fødevarerområdet i det omfang, det offentlige er i besiddelse af oplysninger herom. Det må være en menneskeret, at man klart og tydeligt kan få at vide, hvad der er i den kost, vi nødvendigvis skal spise til daglig.

Endelig kan jeg sige om lovens anvendelsesområde, at det generelt forekommer for snævert. Alle organer, hvis virksomhed er baseret på koncession eller direkte offentlig udgiftsdækning, skal på forhånd og ikke ved en bemyndigelsesbestemmelse være indarbejdet i loven.

I øvrigt skal jeg sige, at uskikken med bemyndigelsesbestemmelser nu her også har bredt sig ud over alle grænser. Her er nu i dette lovforslag en halv snes mod tidligere tre.

SFs stilling til dette lovforslag må afhænge af den behandling og af de i øvrigt helt nødvendige ændringsforslag, som vi nok skal komme med i udvalget. Vi ser derfor frem til en grundig og ikke mindst kritisk behandling i udvalget.

Hvad angår forvaltningsloven, er det naturligvis rigtigt, som det er sagt, at det er principielt vigtigt, at vi har fået en sådan lov, og vi synes også, det er positivt, at vi nu får disse regler samlet, navnlig også af hensyn til det kommunale område, som hr. Bjørn Elmquist var inde på. Det er også væsentligt, at vi har fået regler ind om partshøring, regler, som vi i hvert fald kun meget utydeligt har haft før. Men dermed må jeg også sige, at mine pæne bemærkninger slipper op.

Loven omfatter kun afgørelsesforvaltning og ikke faktisk forvaltning. Den side af det,

[Leif Hermann]

som bl.a. vedrører sygejournaler og skolepsykologisk rådgivning, skal også klares med en bemyndigelsesbestemmelse. Igen slår tilsyneladende bekymringen for bogernes små snavsedede fingre igennem, selv på områder, hvor det er helt vitalt for den enkelte borger og den enkelte borgers integritet, at man får noget at vide.

Om partsoffentligheden skal jeg i øvrigt bemærke, at reglerne er utrolig indviklede; de er ganske vist nogenlunde identiske med de regler, der findes i offentlighedslovforslaget, når det drejer sig om undtagelserne for aktindsigten, men netop på partsområdet er det bydende nødvendigt, at alting ikke bliver opstillet i hovedregler, hvorfra der gøres undtagelser, der igen inddeles i underundtagelser, der igen modificeres af generelle eller konkrete forbehold. Faktisk hænder det, at parterne i sager, der behandles af den offentlige forvaltning, ikke har juridisk embedseksamen eller råd til juridisk bistand.

Partsbegrebet er, som det er påpeget af miljøministeriet, dårligt afgrænset, og særlig på det område, miljøområdet, er der jo meget store problemer. Hvem er part i en sag? Det er generelt set den offentlighed, som mange af de problemer, miljøloven skal tage stilling til, vedrører.

Begrundelseskravet er udformet som et krav om efterfølgende begrundelse på begæring. Efter vores opfattelse skal den være samtidig og automatisk. Videre skal disse begrundelsesregler ikke rumme så mange undtagelser og da navnlig ikke en undtagelse som den, der er angivet i forslaget § 26, der egentlig vil medføre, at kommunene i praksis undtages fra begrundelseskravet. Det er ud fra en retssikkerhedsmæssig betragtning betænkeligt; kommunerne er i vidt omfang første instans, og derfor vil selvfølgelig en ankeovervejelse bero på, hvilken begrundelse afgørelsen er ledsaget af.

Endelig vil jeg gerne spørge, hvorfor der skal være en regel om at undtage klagevejledninger, når særlige forhold gør sig gældende. Hvorfor kunne man ikke indføre en regel, der sagde, at for så vidt behovet er til stede, er en mundtlig vejledning nødvendig i visse situationer? Det kunne være de anstaltsforhold, der tales om i bemærkningerne.

Afslutningsvis skal jeg sige, at vi siger ikke nej til denne forvaltningslov, men allerede

nu kan jeg bebude en lang række ændringsforslag, når vi kommer så vidt.

Estrup (RV):

Der har været så mange tilløb til, at vi en dag skulle have en samlet lovgivning på dette område, at vi alle har vidst, det kun var et tidsspørgsmål, hvornår det lykkedes. Nu kan vi konstatere, at Norge, Sverige og Finland, der har haft det tilsvarende problem og ønske, er kommet forud for os.

Vi kan også konstatere, at vi efter at have haft ombudsmandssystemet i 30 år på meget væsentlige områder har fået afklaret, hvad der egentlig skal stå i en sådan lov. Ombudsmandens virksomhed har bidraget til, at meget store områder inden for den offentlige forvaltning er blevet kortlagt i den sidste menneskealder. Det skal vi være ombudsmanden taknemlig for.

En vis regelsætning på området fik vi allerede ved den første offentlighedslov, der supplerede en række af de synspunkter, som ombudsmanden har udtalt sig om i enkeltsager, og når vi i dag står med begge lovforslag på én gang – den nye forvaltningslov og den ændrede offentlighedslov – kan vi konstatere, at der er en vis konkurrence om, hvad der hører hjemme det ene sted og hvad det andet. Det er den slags konkurrencesituationer, som volder den dogmatiske jurist hovedbrud, medens vi andre praktikere nok er mere tilbøjelige til at sige, at det er bedre at skrive det samme to steder, hvis man vel at mærke sørger for, at formuleringerne bliver nøjagtig ens, end at udsætte sig for, at noget af det væsentlige slet ikke kommer med.

Denne betragtning leder mig videre til at sige, at en række fastslåede principper på forvaltningsrettens område får én til ved gennemlæsning af de foreslåede bestemmelser i forvaltningsloven at sige: det er da selvfølgelig, det vidste vi godt i forvejen, det gælder jo allerede osv.

Det må vi imidlertid ikke lade os skræmme af, men tværtimod se det som vor opgave som lovgivere nu samlet og systematisk at få slået alt det fast, som er og skal være gældende ret i forholdet mellem borgerne og de offentlige myndigheder. For det kan være meget godt, at vi hidtil på en række områder har haft en utvivlsom praksis, f.eks. om klagevejledning, og derfor ikke er i tvivl om, at

[Estrup]

denne praksis skal følges, men fra det øjeblik vi har en forvaltningslov, bør det utvivlsomt også have direkte hjemmel i loven.

Derfor kan jeg studsede over, at justitsministeren i sin opregning af, hvilke borgerrettigheder man skal medtage i forvaltningsloven, citerer Europarådets resolution fra 1977 og optæller 5 punkter, som er naturlige og væsentlige, hvorefter jeg konstaterer, at de fire af dem er kommet med i loven, men at man har holdt det femte udenfor, nemlig retten til at en part kan møde med bistand eller lade sig repræsentere over for myndigheden.

Som begrundelse for denne opdeling siger man, at dette princip følger umiddelbart af de almindelige forvaltningsretlige principper i Danmark, således som det bl.a. er fastslået i ombudsmandens praksis, og at der derfor efter justitsministeriets opfattelse ikke er noget behov for at optage en udtrykelig bestemmelse herom i forvaltningsloven. Ja men du: godeste! Det argument kunne man da have brugt over for de fire andre hovedprincipper med nøjagtig den samme ret. Ombudsmanden har f.eks. skrevet vidt og bredt om klagevejledning i forbindelse med skriftlige forvaltningsafgørelser, så hvis det var den måde, vi skulle skabe regler og borgerrettigheder på, kunne man bare plukke herfra og medtage hovedsynspunkterne i den generelle vejledning om forvaltningsretlige spørgsmål, som man alligevel under alle omstændigheder vil udsende.

Men som jeg før sagde, er det ikke den måde, vi skal skabe retsregler på. Det utvivlsomt hører hjemme i loven, og det kommer til at bære tilfældighedens præg, hvis man som her plukker 4 hovedprincipper ud og sætter dem ind i loven og om det femte siger, at det er så selvfølgelig, at det behøver vi ikke nogen lovgivning om.

Derfor vil jeg meget henstille, at vi under udvalgsbehandlingen får udformet regler om en parts adgang til at møde med bistand og lade sig repræsentere af andre, og disse overvejelser kan måske også føre til, at vi får afklaret nogle spørgsmål i den forbindelse, for denne adgang til bistand og repræsentation af andre er ikke så helt utvivlsom i alle detaljer, som de citerede ord lader antyde.

Lad mig eksempelvis nævne et par relevante spørgsmål: skal man, efter at en repræsentant, en advokat, en revisor, eller hvem det nu kan være, er indtrådt på partens veg-

ne, da udelukkende korrespondere med denne, eller skal parten også have besked, i hvert fald om den endelige afgørelse i sagen, som måske indeholder en klagefrist? Skal man, hvis repræsentanten undlader at svare på spørgsmål fra den offentlige myndighed, blot sige, at det er værst for parten, og derefter henlægge sagen, eller skal man i givet fald se at få fat i parten selv? Gælder retten til aktindsigt repræsentanten i 100 pct. samme omfang som parten, eller kan der ikke tænkes at være situationer, hvor aktindsigten er ubetænkelig i forhold til parten, men betænkelig i forhold til repræsentanten?

Der kunne nævnes andre spørgsmål i den forbindelse, men jeg skal ved første behandling alene nøjes med at opfordre ministeren til, at vi under udvalgsarbejdet tager fat på problemstillingen og ser, om et særskilt kapitel om denne problemkreds ikke er lige så berettiget som de andre kapitler om de øvrige problemkredse, loven medtager.

Afslutningsvis skal jeg kun sige om dette lovforslag, at det ved en første gennemlæsning – med nogle undtagelser, bl.a. hvad angår inhabilitet – ser ud til at være en systematisk og indholdsmæssigt rimelig samling regler. Jeg vil dog godt føje til, at antallet af bemyndigelser her som i offentlighedsloven forekommer mere end imponerende. Men på mit partis vegne kan jeg tilsige en positiv vilje til at gennemføre en lovgivning af denne art og en lige så positiv vilje til en nøje gennemgang af de enkelte bestemmelser under udvalgsarbejdet.

Mens forslaget til forvaltningslov er en nyskabelse, er forslaget til ny lov om offentlighed i forvaltningen kun et ønske om ændringer i en bestående lov. Noget af det, der foreslås, forekommer selvfølgelig, noget forekommer rimeligt og noget mere end tvivlsomt. Justitsministerens fremsættelsestale antyder også, at han med hensyn til nogle af nydannelserne har været i alvorlig tvivl, men nu, da der foreligger en snart 6 år gammel udvalgsbetænkning, er nået til det resultat, at det må være rigtigt at spille ud med et lovforslag og så i øvrigt lade folketinget afgøre, om man vil sluge det rått eller se på det med kritiske øjne. Jeg anbefaler, at man gør det sidste.

Der er en række eksempler på, at loven i den nye udformning er blevet tilført bestemmelser, som i øget omfang forudsætter for-

[Estrup]

valtningsmyndighedernes skøn, eksempler, som har gjort loven mere bøjelig og dermed vanskeligere at leve med for borgerne. Det er bl.a. tilfældet, når man udvider eksisterende undtagelser med ordene »eller lignende«, eller når man fastlægger generel adgang til at fravige et hovedprincip, hvor dette, som det udtrykkes i bemærkningerne, »måtte være uhensigtsmæssigt«. Men det gælder i endnu højere grad, når man lader vage begreber som gennemførelsen af et internt præget samarbejde være styrende for, hvilke interne arbejdsdokumenter man kan holde uden for aktindsigt.

Jeg synes, afvejningen af forvaltningsmyndighedernes og – det må tilføjes – samfundets legitime ønsker om effektivitet i forvaltningen over for den enkelte borgers krav på retssikkerhed noget ensidigt er faldet ud til myndighedernes fordel.

Derudover vil jeg gerne som andre under denne førstebehandling pege på et spørgsmål, som får en aldeles stedmoderlig behandling i bemærkningerne til forslaget. Det er spørgsmålet om patienters adgang til oplysningerne i deres egen sygejournal. Jeg kan til nød forstå, at offentlighedsudvalget endnu for 6 år siden fandt, at sygejournaler skulle være utilgængelige for patienterne, men jeg kan ikke forstå, at ministeren i total tavshed kan forbigå den offentlige debat, der siden har været om spørgsmålet.

Man kan naturligvis have forskellig opfattelse af, hvilken grad af formynderi man som patient skal underskaste sig. Personlig finder jeg, at det er en almindelig menneskelig retighed at kunne kræve fuld oplysning om eget sygdomsbillede, behandlingsforløb m.v. Men det kan ikke forbigås, at der har været påvist grelle eksempler på, at utilgængelige oplysninger i sygejournaler har forfulgt patienter i årevis, har forhindret dem i at føre en normal tilværelse, fordi man eksempelvis uden deres viden har stillet en fatal diagnose om skizofreni. Jeg synes, man skal overveje nøje, hvem det egentlig er, man beskytter ved at undtage sygejournaler fra aktindsigt.

Det er i den forbindelse glædeligt, at sekretæren i lægeforeningens etiske råd i pressen har givet udtryk for forståelse for patientens ønske om aktindsigt. Jeg synes, justitsministeren sammen med sin kollega indenrigsministeren skulle tage denne bevægelighed til efterretning.

Lad mig endelig nævne, at vi i udvalgsarbejdet gerne vil se på, om begrænsningen af loven i forhold til koncessionerede selskaber m.v. ikke er for vidtgående.

Sluttelig skal jeg på mit partis vegne tilsige lovforslagene en positiv, men samtidig kritisk udvalgsbehandling.

Duetoft (CD):

Det er et meget omfattende lovkompleks, vi har med at gøre her, og jeg skal derfor koncentrere mig om et par enkelte punkter. Det kan godt være, det kommer til at røre ved et par hellige køer, men det er der så ikke noget at gøre ved.

Den holdning, der er i en del af forslaget til forvaltningslov: at alle skal høres om alt, er ikke CDs livret. Vi har allerede fra flere ordføreres side hørt lovprisning af, at alle folk skal blandes ind i alting. Det kan der også i mange tilfælde være relevans i, men jeg synes ikke, man må glemme, at man også har et vist krav fra forvaltningens side på, at der er mulighed for effektivitet. Det kan ikke være sådan, at man ved en udvidelse af høringer gør det ineffektivt, gør det umuligt for forvaltningen at fungere. Det har vi set i forbindelse med andre love. Derfor synes jeg nok, man under udvalgsarbejdet skal undersøge, om der ved en udvidelse af høringsmulighederne er bivirkninger, der er ubehagelige.

Jeg synes, en del af forslaget om offentlighed bygger på misforstået åbenhed. Jeg tænker på den del af forslaget, der går på offentlighed om ansøgninger til stillinger og fremmelser. Jeg ved godt, det er en fastsættelse af en praksis, der allerede fungerer i dag, men jeg synes, man har prioriteret samfundet højere end den enkelte i denne sag. Vi ved alle sammen, hvad der sker i det offentlige, når ansøgningslisterne til stillinger bliver offentliggjort; så er der visse blade, der ønsker at søbe rundt i disse ansættelser og hænge den ene ud efter den anden, og det gør, at man i mange tilfælde ikke får de kvalificerede ansøgere til at søge stillinger, fordi de simpelt hen ikke vil det system igennem.

Jeg vil beklage den udvikling. Efter CDs opfattelse burde man gå den stik modsatte vej; man burde fjerne denne mulighed for at kende ansøgere. Der er ikke nogen begrundelse for at kende resten af ansøgerfeltet.

[Duetoft]

Det, der må være interessant for en ansøger, må være, hvem der får stillingen, og ikke, hvem der har været medansøgere. Jeg tror som sagt, det forringer ansøgernes kvalitet. Vi har set det flere steder, bl.a. i Danmarks Radio, hvor jeg har haft lidt med det at gøre.

Om sygejournalerne skal jeg ikke sige noget videre. Jeg er meget enig i hr. Bjørn Elmquists konklusion og vil godt bakke den holdning op, som hr. Bjørn Elmquist gav udtryk for.

Jeg synes, det er morsomt, at en del af pressen, af presseforeningerne, har givet udtryk for, at man ønskede adgang til interne arbejdsdokumenter i forbindelse med de forskellige styrelsesorganers arbejde. Samtidig har Danmarks Radio slået fast, også over for retsudvalget, at man i alt fald vil undgå, at der bliver offentlighedsindsigt i den journalistiske bearbejdning, de journalistiske processer.

Jeg vil i al stilfærdighed som radiorådsmedlem tillade mig at sige: det havde måske navnlig i de sidste måneder været vældig rart at få lidt at vide om de journalistiske principper i Danmarks Radio, særlig i TV-Avisen. Det kunne være, det havde givet anledning til nogle andre vurderinger end dem, der rent faktisk er kommet frem. Men jeg synes, den holdning fra pressens side præges af dobbeltmoral. Man vil gerne have lov til at vide alt, hvad der foregår i detaljer inden for styrelserne, men uha, uha, tænk, hvis nogen begyndte at røre ved det, man selv sidder og arbejder med! Jeg synes, det er hykleri.

Forbrugerrådet har på et tidspunkt givet udtryk for, at man gerne ville have lovgivningen suppleret med nogle bestemmelser om god forvaltningsskik og hensynsfuld forvaltning osv., og det lyder meget smukt alt sammen. Jeg mener, at loven – med de udvidelser, der sker – kan risikere at få den modsatte virkning, nemlig den, at man i det offentlige på grund af manglende ressourcer ikke vil være i stand til at have den venlige og den positive opførsel over for sine kunder, som man har i dag, og jeg skal beklage, hvis et så vidtgående forslag som dette med høringer og begrundelser osv. skulle medføre, at serviceniveauet i det offentlige blev ringere, for det ville i sidste instans betyde, at det offentliges ry blev dårligere, og der-

med ville det gå ud over de offentligt ansatte.

Jeg er derfor meget enig med ministeren i, at man måske burde have udsat denne store reform længere, end man har gjort det, og jeg vil i al fald advare imod, at resultatet bliver, at man på grund af ressourcemangel kommer til at hænge offentligt ansatte ud.

Nu kunne ministeren altså ikke få et flertal i folketinget for en udskydelse, og så må vi jo få det ud af det, vi kan. Jeg skal i al fald på CDs vegne sige, at vi vil gå positivt og aktivt ind i udvalgsarbejdet.

Arentoft (FP):

Da mit partis ordfører og medlem af retsudvalget, hr. Ove Jensen, ikke kan være til stede, skal jeg fremkomme med et par bemærkninger om lovforslagene.

Vi finder, at det, justitsministeren siger i sin fremsættelsestale er formålet med en forvaltningslov: »at styrke den enkeltes retsstilling i forhold til den offentlige forvaltning og at medvirke til, at sagsbehandlingen i den offentlige forvaltning udføres på en sådan måde, at afgørelsernes rigtighed sikres mest muligt«, er et godt formål. Der er desværre mange, der kommer i klemme i maskineriet, og vi finder heller ikke, det er for tidligt, man fremsætter forslaget, idet jeg slår streg under ordet »forslag«, for det er da rigtigt, at der er ingen, der har patent på at kunne udarbejde det helt rigtige forslag; det er jo netop meningen, at man under udvalgsbehandlingen kan rette det til, således at det kan blive vedtaget.

Meget tyder på, at ministeren kan glæde sig over, at begge forslagene bliver vedtaget, efter at de radikale har tilkendegivet deres holdning, og jeg kan også på mit partis vegne sige, at vi er meget positive over for disse to lovforslag.

Men vi har selvfølgelig også nogle bemærkninger.

En af tingene er postlisterne. Der mener vi, at det er for stor en service at yde over for pressen; det smager næsten lidt af, at man ligger på maven for pressen. Hvis man ønsker aktindsigt i en sag, er det selvfølgelig først og fremmest dem, der er involveret i sagen, der er interesseret i aktindsigten. Lige frem at lægge postlisterne frem og derefter overlade til journalisterne på grundlag af de

[Arentoft]

små titler, eller hvad der nu ellers står på en sådan postliste, at bore i sagen og sige: hvad er nu det for noget? – og vi vil gerne se den dér sag for at se, om der er noget kød på den! Jeg er enig med hr. Bjørn Elmquist, der sagde, at det ikke skulle ende i kværlanteri.

En anden ting er offentliggørelse af ansøgers navne. Dér er jeg sådan set meget bekymret. Jeg tror, det var den konservative ordfører, der var inde på, at der er mange, der i uopsagt stilling søger stilling og derfor ikke er interesseret i at få deres navne frem. Der står i bemærkningerne til lovforslaget om offentlighed på side 17, at man kan selvfølgelig anmode om, at éns navn ikke bliver offentliggjort, men så står der:

»Ansøgeren har imidlertid ikke noget krav på, at et diskretionsforbehold imødekommes, idet dette må afgøres af ansættelsesmyndigheden efter et skøn i det enkelte tilfælde.«

Det er jeg meget bekymret ved. Og lidt længere henne står der:

»For den, der selv er ansøger, er der tale om en ubetinget ret til at få udleveret en ansøgerliste.«

Jeg mener ikke, at det er en ubetinget ret.

Men det er noget af det, der skal arbejdes med i udvalget. Når flere ordførere har været inde på det, er det selvfølgelig, fordi det er noget af det væsentlige.

Den sidste lille bemærkning, jeg har, er til kapitel 3 i lovforslaget om offentlighed, til §§ 9, 12 og 15 om begrænsning i aktindsigten, og dér ved jeg ikke, om det skulle understreges lidt tydeligere. Der står i § 15, at »det er nødvendigt til beskyttelse af væsentlige hensyn til

- 1) statens sikkerhed eller rigets forsvar,
- 2) rigets udenrigspolitiske eller udenrigsøkonomiske interesser, herunder forholdet til fremmede magter eller mellemfolkelige institutioner.«

Dér synes jeg nemlig, at vi bl.a. herinde efterhånden er ved at komme lidt for vidt med både spørgsmål og debatter og ønske om aktindsigt fra visse partiers side på netop området omkring statens sikkerhed og rigets forsvar.

Det er også noget af det, vi gerne vil have lov at se lidt nærmere på i udvalget, men jeg kan altså tilsige en positiv støtte til begge lovforslag.

Lenger (VS):

Jeg vil først sige noget om forslag til lov om offentlighed i forvaltningen.

Nogen epokegørende lov er der ikke tale om. Der sker en række småændringer, få i positiv retning, flere i negativ retning, og især bliver loven om offentlighed i forvaltningen lige så uanvendelig for beboerne, som den hidtil har været.

Rundt omkring i kommunerne og i centraladministrationen med for den sags skyld sidder de på rad og række, de små konger, der regerer, som havde de skødet til forvaltningen liggende hjemme under hovedpudden. Det er stærke modstandere, som beboere ofte er oppe imod, når de vil følge med i, hvad der sker i de offentlige forvaltninger, som de selv finansierer, og som de selv er en slags arbejdsgivere for. Jeg gad nok vide, hvad en privat arbejdsgiver ville sige, hvis man indførte tilsvarende begrænsninger i, hvad han kunne få oplyst om forholdene i sit eget firma.

En af begrænsningerne er, at man som udgangspunkt skal angive meget præcist, hvilken sag og hvilke sagsakter man ønsker at se, for at man kan få aktindsigt. Når man samtidig mange gange ikke har mulighed for at vide, om der overhovedet er en sag, og når det kan være svært at angive præcise aktstykker, som man ikke kan vide eksisterer, så bliver det vanskeligere for beboerne, end det er i forvejen.

Postlister som foreslået i loven er i denne forbindelse en god ting, men det er jo udelukkende tænkt som et forsøg i et begrænset antal forvaltninger, og nogen sikker hjælp er det ikke.

På dette som på utallige andre af lovens områder er det op til justitsministeren og andre ministre gennem bemyndigelser at fastlægge det nærmere indhold. Det har vi ingen tillid til, for alle erfaringer med den hidtidige lov viser, at offentlighedsloven altid fortolkes indskrænkende, når der forekommer tvivl.

Det gælder f.eks. i forhold til bestemmelserne på miljøområdet, der står i denne lov, men i næsten ordret gentagelse af miljøbeskyttelsesloven. Nu foreslår ministeren en udvidelse i undtagelsesbestemmelserne. Ud over tekniske forhold, driftsforhold og forretningsmæssige forhold skal der stå »eller lignende« om de ting, som man ikke kan få

[Lenger]

noget at vide om. På den måde lukker man det hul, der måtte være for beboerne at krybe igennem. Det stoppes nu til, og det eksempel, der er i bemærkningerne, beskyttelse af ophavsrettigheder, er i forvejen indeholdt i bestemmelsen om forretningsmæssige forhold, så det er et dårligt eksempel, der tilslører, at der her sker en indskrænkning i beboernes muligheder, eller rettere: endnu en afslagsmulighed gives til forvaltningerne, i særdeleshed de forvaltninger, der har haft en ganske god fantasi, når det gælder om at holde beboere tre skridt fra livet.

Allerede den nuværende bestemmelse er blevet fortolket så vidtgående af mange kommuner, at end ikke navne på miljøforurenere og da slet ikke nærmere oplysninger om de forurenende stoffer har kunnet oplyses. Når sager af denne karakter så forelægges til ministerens afgørelse, kan der gå op imod to år, så interessen hos interesserede beboere og hos pressen er væk; behovet for at vide noget er også væk.

Undtagelsen for interne arbejdsdokumenter er efter vores opfattelse alt for bred. Alting kan kaldes internt, når det gælder den konkrete vurdering. Og det, som kunne være en udvidelse af lovens anvendelsesområde, institutioner og foreninger med offentlig finansiering eller bemyndigelse, fremstår i udkastet upræcist og svagt, fordi det bygger på bemyndigelser, som ikke indeholder nogen som helst garanti.

Eneste sikre udvidelse af anvendelsesområdet er Kommunernes Landsforening – hvilket selvfølgelig også bare manglede, da foreningen er kommunalt finansieret og i øvrigt placeret som en særlig afdeling under indenrigsministeriet – men det forekommer nu at være en noget begrænset udvidelse samtidig med, at besværlighederne ved overhovedet at trænge igennem til de interessante dokumenter naturligvis også gælder her.

Som noget nyt indeholder § 12 i forslaget om offentlighed en række helt specielle begrænsninger med hensyn til EF-forhold og materiale til brug ved videnskabelige undersøgelser, for blot at understrege, at en lov med så mange undtagelser naturligvis fører til, at reglen – offentlighed – bliver til undtagelsen og undtagelsen – hemmelighed – bliver til reglen.

Som et redskab, der skal gøre det lettere for beboere, for borgere, at blande sig i be-

slutningsprocessen og i deres egne forhold og levevilkår, vil offentlighedsloven derfor fortsat være helt uanvendelig.

Som det redskab, der giver den enkelte beboer mulighed for at se, hvad man registrerer om ham eller hende, duer den heller ikke. Lad mig blot nævne lægejournaler og som logisk følge heraf sociale journaler som noget, der vil kunne unddrages offentlighed efter lovforslagets tekst eller i konsekvens heraf.

Her kigger vi selvfølgelig lidt frem i tiden, for vi ved jo, at der er yderligere ændringer undervejs som følge af udvalgsarbejdet og betænkning nr. 998. I den sammenhæng er de her foreslåede ændringer småtterier, men småtterier, der har én bestemt retning. Vi frygter og mener at have grund til at frygte, at vi i løbet af ganske få år står med en offentlighedslov, der indebærer en ganske væsentlig udvidelse af forskellige myndigheders gensidige udveksling af materiale – med to konsekvenser: for det første, at socialt arbejde vil være umuliggjort, idet ingen vil give oplysninger til de sociale forvaltninger, når udlevering kan være konsekvensen, og for det andet, at det vil være så let som at klø sig i nakken at argumentere for en egentlig EDB-samkøring. Argumentet vil blot gå ud på, at man kan få totalbilledet i forvejen manuelt, så hvorfor bruge alt det besvær, hvorfor ikke bruge EDB?

Når det derimod gælder udlevering af oplysninger til ganske almindelige mennesker, f.eks. en kommunes beboere, så går udviklingen den modsatte vej, sådan som den har gjort gennem mange års praksis, som den gør med lovforslagets §§ 12 og 14 – for blot at nævne nogle eksempler – og som den for alvor gør med den tendens, der er i betænkning nr. 998.

Specielt om forslaget til forvaltningslov vil jeg sige, at det falder i øjnene, at der er utrolig mange bemyndigelser til de enkelte ministre. De findes i hele syv forskellige paragrafer, og så kan det godt være, at jeg har overset nogle.

I registerlovens § 2 findes der en bemyndigelse, der næsten ordret svarer til bemyndigelsen i forvaltningsloven, og hvorefter anvendelsesområdet kan udstrækkes til at gælde en række formelt private organer; men denne bemyndigelse er fortsat ikke udnyttet, og derfor tror vi ikke på, at disse bemyndi-

[Lenger]

gelse vil få noget som helst reelt indhold. Rent principielt finder vi det også bedre, at anvendelsesområdet er meget præcist formuleret i selve loven.

Dertil kommer, at reglen om anvendelsesområdet er så uheldigt formuleret, at en Akasse ville falde ind under den, mens elsel-skaberne ikke ville, for de finansieres jo af forbrugerne og ikke af forbrugerne i egen-skab af skatteydere. Men målt med regeringens alen er denne paragraf måske endda særlig heldigt formuleret.

Der findes dog en række reelle fremskridt i forvaltningslovforslaget, og de skal også påpeges.

Vi er glade for, at myndighederne skal tage initiativ til en egentlig høring af sagens parter. Det er vi glade for, fordi vi ved, at der er en social sammenhæng mellem, hvem der på eget initiativ vil søge indsigt, og hvem der ikke vil. Kun vil vi indvende, at denne i øvrigt positive regel i selv samme paragraf straks udhules med en række undtagelser.

Vi synes også, det er positivt, at der er pligt til klagevejledning, og at myndighederne får pligt til at give en begrundelse for de enkelte afgørelser, men vi ser ingen grund til, at kommunalbestyrelsernes pligt til at begrunde deres afgørelser skal være svagere, end hvis sagen afgøres formelt på det administrative niveau. For det første er det de mindst betydende sager, der afgøres af administrationen, og de mest betydende, der afgøres af kommunalbestyrelsen. Det burde i hvert fald være tilfældet. For det andet betyder denne sontring, at en afgørelse om en bestemt sag, f.eks. inden for byggelovgivningen, skal begrundes i forskelligt omfang fra kommune til kommune, alt efter hvordan man har indrettet sin styrelsesvedtægt og alt efter fordelingen af bemyndigelser mellem kommunalbestyrelse, udvalg og administration eller – i magistratskommuner – fordelingen mellem magistratsmedlemmer, kommunalbestyrelse og administration. For det tredje skulle det med indenrigsministerens seneste forslag til ændringer i de kommunale styrelseslove synes endnu mere nødvendigt, at kommunalbestyrelserne begrundede deres afgørelser. For det fjerde ville det være utrolig sundt, om de fik en sådan pligt.

Jeg vil også nævne forvaltningslovforslagets regler om inhabilitet, fordi de efter vores opfattelse er noget kunstige. Det er godt, de

er der, men når vi taler om kollegiale organer, tillægges der hensynet til beslutningsdygtighed en helt særlig vægt; eller sagt på en anden måde: hvis blot tilstrækkelig mange er inhabile, så er ingen af dem alligevel inhabile.

Jeg vil nævne et eksempel med et tilsynsråd, der skulle tage stilling til en sag om Rotary, hvor tre af fem medlemmer måtte erklære sig inhabile på grund af deres tilknytning til netop denne forening, hvilket for så vidt ikke er overraskende, da der er tale om en forening, der målbevidst rekrutterer folk på indflydelsesrige poster. Med lovforslagets formulering ville ingen af disse tre være inhabile, fordi de var tre og ikke kun to.

Vi er glade for, at retten til at se, hvem der søger stillinger i det offentlige, udvides. Det har der længe været et behov for, og konsekvensen bliver, at det offentlige – især kommunerne – herefter ikke mere kan anvende de private headhunterfirmaer til at foretage opslag, ansættelsessamtaler og indstillinger, for så ville denne bestemmelse i loven ikke kunne efterleves. Det afgørende i denne forbindelse er, at der nu ikke skelnes mellem tjenestemandsansættelse og anden ansættelse, og det er netop denne sontring, der har været et smuthul uden om indsigt og med anvendelse af de private konsulentfirmaer til følge.

At åbenhed specielt skulle holde kvalificerede ansøgere tilbage, som hr. Duetoft har været inde på, er der intet som helt belæg for; tværtimod kan åbenhed være den kvalificeredes beskyttelse.

Forvaltningslovforslaget er blevet præsenteret som en formalisering af gældende retstilstand eller i hvert fald som en formalisering af god forvaltningsskik. De to ting er desværre ikke nødvendigvis et og det samme. Derfor er der brug for en forvaltningslov, og derfor er vi positive over for, at vi får en egentlig forvaltningslov. Men vi synes ikke om, at man benytter lejligheden til at foretage indskrænkninger, som man gør i såvel forvaltningsloven som i lov om offentlighed i forvaltningen, samtidig med at der altså – det skal nævnes i sandhedens interesse – findes en række fremskridt.

Hvis VS skal være med til at støtte disse forslag, kræves det, at der sker en række ændringer, og vi vil selv stille en lang række

[Lønger]

ændringsforslag, der skal gå i den retning, som jeg har beskrevet her.

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Kristeligt folkeparti er tilfreds med, at ministeren har fremsat de forslag, som vi behandler i dag, om forvaltningslov og offentlighed i forvaltningen, og vi har nu hørt utrolig mange ord om disse emner, der bekræfter, hvor stor en del af befolkningen der er optaget af det.

Hvis man læser disse lovforslag igennem og tænker lidt grundigt over dem, så er man også klar over, at vi kunne debattere enkeltheder i dem i flere timer. Der kommer mange forskellige opfattelser og synspunkter frem. Det viser, at det er lovforslag, der ikke bare kan hastes igennem, men som vil kræve en meget grundig udvalgsbehandling. Måske betyder det, at lovforslagene ikke kan vedtages i denne samling, men vi finder i kristeligt folkeparti, at det er vigtigere, at vi virkelig får tingene set igennem.

Skal jeg komme med nogle generelle synspunkter, skal det være lidt om forholdet mellem borgerne og de offentlige myndigheder. Det er noget, som vi som politikere ofte får henvendelser om. Borgerne føler, at de ikke rigtig kan trænge igennem, de føler, de kommer i klemme. Det er nok ofte mennesker, som ikke er så godt inde i mulighederne, når det gælder den offentlige forvaltning. Der er mennesker, der er gode til at sætte sig ind i alting, og som så kan opnå måske desto mere.

Jeg tror, det er vigtigt, at vi i udvalget ser på, om ikke det personale, som er ansat i den offentlige forvaltning, måske kunne få lidt mere psykologi ind i deres undervisning, kunne lære lidt mere om at omgås mennesker og forstå mennesker, mennesker, der ofte henvender sig i en presset situation og derfor føler, at der bliver talt hen over hovedet på dem, og som går hjem uden at have fået besked om, hvilke muligheder de egentlig har, og hvorfor sagen er afgjort, som den nu er.

Jeg tror, det er forslag, som også vil blive fulgt med interesse både i pressen og af mange mennesker, for det er noget, som – det er i alt fald min erfaring – virkelig berører mange. Jeg håber, vi kan få en virkelig saglig og god udvalgsbehandling. Den offentlige

forvaltning er jo til for borgerne og ikke omvendt, hvad man somme tider kan få en fornemmelse af.

Vi tilsiger støtte til en virkelig god og grundig udvalgsbehandling.

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

I betragtning af, at disse spørgsmål vedrørende offentlighed og ændring af forvaltningsbestemmelserne har været drøftet mange gange, er det forståeligt, at flere ordførere ser lidt tilbage i forbindelse med behandlingen af disse lovforslag.

Det er 12 år siden, medlemmer af den konservative gruppe første gang fremsatte et beslutningsforslag, der indeholdt nogle af de synspunkter, der også er i forvaltningsloven, og siden den tid har man mindst én gang om året – flere gange om året i almindelighed – sagt, at nu skulle vi have en forvaltningslov og nu skulle vi have ændret loven om offentlighed i forvaltningen.

Jeg kan da også glæde mig over, at jeg tror, alle ordførere har erklæret, at de er tilfredse med, at vi nu har de to lovforslag at behandle her i folketinget. Der er ingen, der har sagt, at vi kunne blive stående ved den lovgivning, der var, eller at vi ikke behøvede den betydelige nydannelse, det jo er at få en egentlig forvaltningslov. Alle har erklæret sig tilfredse, og det takker jeg for.

Men så har jeg i øvrigt været interesseret i at høre, om de hovedsynspunkter, der er i de to lovforslag, er hovedsynspunkter, der deles af flertallet eller af alle i folketinget, eller det er noget, man er ængstelig for. Hvis man ser på høringssvarene på de skitser og lovforslag, der er sendt ud, må man vel nok generelt sige, at det, der er givet udtryk for, er ængstelse for, at man går for vidt med hensyn til offentlighed i forvaltningen og med hensyn til forvaltningsloven. Det er advarsel på advarsel, man kan læse ud af meget af det, der er indsendt i forbindelse med høringen over lovforslagene.

Da man måske kunne regne med, at det, der således kommer ind, bl.a. fra kommunerne, ikke skulle adskille sig så meget fra, hvad partiernes repræsentanter i folketinget ville sige, så var der vel nogle, der kunne forvente samme ængstelse, altså at ordførerne ville optræde som, ja, som nogle støvede kustoder, der egentlig mente, at der ingen grund var til

[Justitsministeren]

at lave noget om, det hele skulle være, som det nu engang har været.

Hvad har vi så hørt fra ordførerne i stedet for? En vældig strøm af lyst til at gå på og gå langt, jeg er lige ved at sige: til at hente selv den sidste græsrod op, der egentlig ikke rigtig er begyndt at vokse endnu. Sådan har ordførerne jo været, så man en gang imellem – hvis man nu har siddet med indtrykket af det, der stod i høringssvarene – har tænkt på at sige: ja men skal du nu ikke skynde dig at gå op og sige til dem, at det kan da egentlig godt være, det er fornuftigt at lægge skinnerne, før toget bliver sat i gang.

Det er det jo også i almindelighed, for – jeg kan ikke sige: ellers ryger man af sporet, for sporet var der altså ikke, men der sker noget endnu værre.

Jeg synes, det er vældig interessant at høre en række synspunkter om, at man på det ene og det andet område måske skal gå endnu længere, men jeg vil bare gøre opmærksom på, at over for grupper i samfundet, også over for dem, der skal leve op til de nye krav, der stilles til administrationen, er der vidtgående bestemmelser i denne lovgivning.

Hr. Lenger kunne få det til, at offentlighedsforslaget var mere et tilbageskridt end et fremskridt. Det skal der vist en særlig beregningsmåde til, for det er da en udvidelse, der sker med offentlighedsloven, og ikke en indskrænkning, og det er en nydannelse, der sker med forvaltningsloven, en nydannelse, der på borgernes vegne – og det er det glædelige ved den – stiller en række nye krav til behandlingsmåden.

Selv om det er sådan, kan man da godt blive ængstelig for, at hvis man går endnu længere eller tager de bestemmelser, der er foreslået, uden forbehold – det, man har talt om i forbindelse med forskellige bemyndigelser – så vil man ikke opnå det, man ville, eller også vil man ramme noget, der er væsentligt. Ja, vi er jo alle en slags fredsvener, og jeg er da i hvert fald fredsven på to væsentlige områder: hvad angår privatlivets fred og arbejdsfreden. Det synes jeg er noget væsentligt, og jeg vil nødig have, at vi får dannet en lovgivning, der angriber privatlivet på en sådan måde, at man kan sige, vi hænger nogen ud.

Dette synspunkt kan også godt indgå i debatten om sygejournaler; ikke, om den pågældende selv kan få lov til at se den; det

er i højere grad noget, der vedrører spørgsmålet, om man vil lytte til en læges advarsel. Men hvis en lægejournal indgår som aktstykke i en sag, er det et spørgsmål, om der ikke er et særligt hensyn at tage til privatlivets fred.

Det kan også have forbindelse med arbejdsfreden, når vi drøfter postlister. Vil der ikke være tilbøjelighed til eller opstå mulighed for, vil jeg hellere sige, at man ikke får ført det hele ind? Sådan noget skal man også overveje, for i så fald bliver det jo ikke bedre af det. Så ville det næsten svare til, at man sagde: nu skal vi offentliggøre alle dagbøger her i landet. Så ville man nok tænke meget over, hvad man skrev, hvis nogen overhovedet ville skrive dagbøger.

Så er der spørgsmålet, om man skal kende navnene på alle ansøgerne. Vi lægger vægt på, at der ikke skal være, skal vi sige noget luskeri om dette, noget med at fremme noget, der ikke burde fremmes, og holde andre udenfor. Måske kan det ske på en noget anden måde end ved en pligt til altid at offentliggøre alle navne.

Jeg har altså selv ment, at der er så megen nydannelse i dette her, at man har både ret og pligt til at sætte et par spørgsmålstegn. Jeg har også tilladt mig at sætte et par spørgsmålstegn ved noget af det, jeg selv har foreslået, netop for at lægge op til det, der er meningen med dette: at få en behandling i folketinget – nu har man grundlaget for det – en behandling, hvor man effektivt kan finde frem til en lovform, der sikrer det, vi alle gerne vil sikre, nemlig at borgerne får bedre muligheder for at få behandlet deres sager, får begrundelser for afgørelserne, får adgang til at blive hørt, så beslutninger ikke bliver trukket ned over hovedet på dem, får at vide, hvordan de skal klage, hvis der er klagemuligheder, og alle de andre ting.

Jeg tror, det er væsentligt, at vi når frem til det rigtige resultat. Det er folketinget, der afgør, hvilket tempo vi skal sætte i denne sag. Det er ikke mig. Jeg har gjort det, jeg kan gøre, ved at fremsætte forslagene, og jeg glæder mig over, at der er tilfredshed. Men jeg er klar over, at der er en række ting, der kan drøftes, og som udvalget bør drøfte. Jeg er ikke helt sikker på, at vi alle steder har fundet den helt rigtige udformning af alle bestemmelserne, selv om jeg mener, at for-

[Justitsministeren]

valtningsloven – denne nydannelse – virkelig er et smukt stykke lovgivningsarbejde.

Erik B. Smith (S):

Jeg har et spørgsmål til justitsministeren. Jeg forstod, at hans betragtninger om sygejournaler gik på det generelle. Jeg er ikke klar over, om der er nogen, der har givet udtryk for, at sygejournaler skulle være offentligt tilgængelige dokumenter – det tror jeg nu egentlig ikke – men ministeren gav udtryk for, at når det drejede sig om patienten, var det til syvende og sidst alene et spørgsmål om, hvorvidt man ville lytte eller ikke lytte til lægens råd, forstået, som jeg i alt fald forstod ministeren, på den måde, at hvis man ikke ville lytte til lægens advarsel, så ville man have ret til som patient at se sin egen sygejournal.

Hvis det er ministerens opfattelse, bør det måske finde vej til selve lovteksten.

Leif Hermann (SF):

Ministerens svar var ikke videre oplysende eller videre detaljeret i betragtning af alle de mange kritiske bemærkninger, som har lydt fra talerstolen med hensyn til forslagernes indhold.

Der er naturligvis ikke nogen, der vil kritisere ministeren for at have fremsat dem, som ministeren også konstaterede det, men det er nu ikke nok blot at fremsætte forslag og så håbe på, at de bliver bedre undervejs. Den arbejdsbyrde kunne man have påtaget sig i justitsministeriet, inden forslagene blev fremsat.

Så skal jeg komme med en bemærkning dels om sygejournalerne, dels om spørgsmålet om EDB-registre og EDB-behandling i øvrigt i forvaltningen, sådan som det er blevet almindeligt.

Jeg forstår ikke, at hr. Bjørn Elmquist begynder at snakke om, at det, at sygejournaler ikke falder ind under offentlighedsreglerne, er en slags beskyttelse mod en overvurdering af vores egen psykiske struktur. Jeg troede ellers, venstre var et parti, som var tilhænger af beskyttelsen af det enkelte individ og det enkelte individs evne og ansvarlighed i forhold til sin egen situation. Jeg troede ikke, at det var venstres holdning, at det var det offentlige, der skulle vurdere, hvorvidt vi kunne tåle at høre det ene eller det andet.

Det næste er, at jeg mener, det haster ganske meget med at få fastlagt regler for aktindsigt i EDB-registre, som falder uden for lov om offentlige myndigheders registre. Jeg tror, at det er et område, som får tiltagende betydning.

Og jeg må, hvad angår arkiver, med bekymring konstatere, at rigsarkivet har taget et vældigt forbehold i høringssvarene for så vidt angår aktindsigt i disse arkiver.

Jeg mener, at der netop på arkivområdet bortset fra ganske enkelte og klare undtagelsestilfælde bør være helt åben adgang til for borgerne eller beboerne, som hr. Lenger kalder dem, at se, hvad der er foregået tidligere.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

Jeg var meget glad for at høre, at hr. Leif Hermann har fået så godt fat i venstres principprogram. Det var smukt udtrykt, og det var rigtige tanker. Men måske har hr. Leif Hermann ikke fået helt fat i den allerseneste udvikling, de seneste årtiers udvikling i venstres politik: at vi også interesserer os for det, vi kalder svage grupper i samfundet. Det er ikke bare totalliberalisme og gammelliberalisme; i denne situation tror jeg virkelig der er nogle beskyttelseshensyn, og jeg er bange for, at hvis man bevæger sig derhen, hvor hr. Leif Hermann vil, opnår man bare, at lægerne opererer med to slags journaler: én, som er beregnet til aktindsigt og til fremlæggelse for patienten, og så én med personlige noter, som tegner det reelle billede. Men som jeg sagde i mit indlæg, synes jeg, vi skal se nærmere på disse ting i udvalget. Vores udgangspunkt er det, jeg her har skitseret.

Leif Hermann (SF):

Jeg kan blive helt rørt over hr. Bjørn Elmquists og venstres omsorg for de svagere grupper i samfundet. På andre områder synes jeg ikke vi har set meget til det.

Med hensyn til bemærkningen om, at vi risikerer, at der bliver indført to journalsystemer på hospitalerne, og med hensyn til det, ministeren var inde på, spørgsmålet om, at der måske var visse ting, der ikke blev skrevet i postlisterne, vil jeg sige: ja men vil man dermed hævde, at de offentlige myndigheder i givet fald vil overtræde den lovgivning, som pålægger dem den pligt? Det ligger der

[Leif Hermann]

jo bag ved det. Der ligger en insinuation om, at de offentlige myndigheder i givet fald ikke vil rette sig efter lovgivningen.

Estrup (RV):

Jeg forstår meget vel, at justitsministeren her ved førstebehandlingen ikke vil bevæge sig ind på alle detaljer, der har været bragt frem, men hvis jeg ellers har forstået rigtigt, hvad man bør behandle ved en førstebehandling, så er det bl.a. systematikken i det lovforslag, man har fået fremsat, og derfor skuffer det mig en lille smule, at der, så vidt jeg hørte, ingen reaktion var på spørgsmålet om systematikken i forvaltningsloven.

Jeg synes, at det kræver en begrundelse, at man udelader ét af fem grundprincipper og henviser det til almindelig forvaltningsretlig praksis, hvilket jo hele loven er, og derfor vil jeg bede justitsministeren om at uddybe dette spørgsmål.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

Et ganske kort og hurtigt svar til hr. Leif Hermann, som er cand.jur. og en vældig god sådan, så vidt jeg forstår.

Jurister forstår jo at fortolke regler uden at overtræde dem, og jeg mener ikke, at jeg har insinueret, at der var offentlige myndigheder, der ville overtræde disse regler. Jeg har beskrevet en situation, som viser, at vi skal passe på ikke at blive for urealistiske, for idealistiske i vores krav og ønsker med hensyn til udformningen af disse bestemmelser. Det var det, justitsministeren var inde på – sådan måtte jeg i hvert fald opfatte det – da han talte om, at der er nogle, der har prøvet på at tale om græsrodens bevægelse, hvor græsset dårligt nok er sæt.

Lenger (VS):

Jeg vil forsøge at forklare ministeren, hvorfor jeg mener, der er tale om en indskrænkning i nogle af beboernes rettigheder.

Vi er opmærksomme på, som jeg også sagde i mit første indlæg, at der sker en lang række udvidelser på nogle enkelte områder; men det, som det er vigtigt at være opmærksom på omkring disse udvidelser, er, at enten er de forsøg på begrænsede områder, eller også er de behæftet med en lang række undtagelser, eller også er de afhængige af en

lang række bemyndigelser til forskellige ministre, som senere skal udfyldes, eller også er de i sig selv meget begrænsede.

Indskrænkningerne derimod rammer for mig at se de to væsentligste områder, som beboere bruger i deres daglige arbejde, og her tænker jeg på, at beboere har nogle interesser og virksomheder har nogle andre, og at der med formuleringerne om indsigt i bestemte virksomheder er en reel indskrænkning i mulighederne for at få oplysning f.eks. om forurening. Det er virkelig et af de væsentlige områder, og dér indskrænkes der.

Det andet er spørgsmålet om de interne arbejdsdokumenter, hvor man i praksis foretager en yderligere udvidelse af det begreb, der hedder interne arbejdsdokumenter. Det vil jeg gerne begrunde yderligere.

Nu er det sådan, at det, der er undtaget fra aktindsigt, er det, som forbliver internt, men så snart det oversendes til andre – det være sig offentlige myndigheder eller private – så er det ikke mere internt, og dermed er det i stedet et almindeligt aktstykke. Efter de foreslåede regler kan det alligevel, selv om det oversendes til andre, undtages fra offentlighed – selv om det altså er fremsendt – hvis det enten er udleveret i henhold til en lovbestemmelse eller det indgår i en klagesag eller det indgår i et samarbejde mellem myndigheder, et samarbejde, som anses for rimeligt begrundet i sagens karakter, som det hedder, hvilket vil sige, at klageren ikke nødvendigvis får det samme materiale som klagemyndigheden. Og hvilken myndighed vil nogen sinde indrømme, at samarbejdet med andre myndigheder er, som det hedder, ikke rimeligt begrundet?

Det er for mig at se en anden indskrænkning. Det kan godt være, at der, hvis man tæller op, er flere udvidelser, flere forbedringer, end der er indskrænkninger, men til gengæld lykkes det altså at ramme lige præcis de to mest centrale og af beboere mest brugte områder; det er dér, indskrænkningerne sætter ind, og det er min baggrund for at sige, at indskrænkningerne er i overtal i denne lov.

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

I anledning af hr. Leif Hermanns bemærkning om, at jeg ikke gik videre detaljeret ind på de synspunkter, der var fremkommet, skal jeg bare sige, at det heller ikke er min opga-

[Justitsministeren]

ve. Efter forretningsordenen er det en principdebat, der finder sted ved første behandling, og det har jeg søgt at følge.

Det vil jeg også sige til hr. Estrup; men må jeg så sige om det punkt, der blev fremdraget af hr. Estrup, at jeg tror ikke, det spørgsmål skal skille os, om det skal stå i loven eller ej. Der er selvfølgelig en tilbøjelighed til, hvis man mener, at noget er ret selvfølgelig efter praksis, eller at det af en anden lov, f.eks. retsplejeloven, fremgår, at man kan få advokatbistand, som der her er tale om, at det så ikke skal indgå i en ny lov. Men hvis det er afgørende, finder vi jo nok frem til det rigtige.

Hr. Lenger mener, at der på enkelte områder er sket en indskrænkning, men bekræfter i øvrigt det, der jo også er det rigtige: at offentlighedsloven betyder en udvidelse og ikke en indskrænkning. Hvis der er bestemte synspunkter vedrørende det, der måske har hr. Lengers særlige interesse, må vi se på det.

Til hr. Erik B. Smith skal jeg blot sige: så vidt jeg kan se, kan man meget vel komme ud for den situation, at det er udenforstående, der, hvis man ikke har en begrænsning, kan få kendskab til lægejournaler. De kan indgå i en forvaltningssag, og der er tale om, at de, der virker i administrationen, får kendskab til dem. Det kan man sige er dækket af tavshedspligt – det er det i hvert fald i dag – men det er jo også et emne, der drøftes en hel del. Men så vidt jeg kan se, kan der også ved partshøringer på anden måde opstå den situation, at udenforstående kan få kendskab til journaler, hvis man ikke har en begrænsning i loven. Det er bare det, jeg har villet gøre opmærksom på.

Derudover er det jo rigtigt, hvad hr. Erik B. Smith fremhævede, at jeg før nævnte, at for mig er det meget afgørende, hvis der opstår den situation, at lægen af helbredsmæssige grunde må advare stærkt imod, at patienten får kendskab til journalen. Det kan være meget, meget vanskeligt for en forvaltning at bedømme, hvorvidt denne lægelige begrundelse er rigtig eller ej. Der mener jeg man er på et område, hvor man i det væsentlige må henholde sig til dem, der har de særlige forudsætninger for at bedømme sagen. Men jeg ser da løsningsmuligheder i forbindelse med disse spørgsmål, og det håber jeg vi kan tale videre om, således at vi finder den rigtige vej frem. Ganske vist indgås de bedste forlig

egentlig altid på en talerstol, men det kan da godt være, vi skal tænke lidt nærmere over det.

(Kort bemærkning).

Lenger (VS):

Ministerens sidste, meget forsigtige indlæg giver mig lyst til at berige ham med den oplysning, at hvis man ser på de forskellige lovgivninger om offentlighedsområdet her i verden, og det vil vel, når vi taler om offentlighed, sige den vestlige verden, så er det sådan, at Danmark og USA befinder sig i hver sin ende af skalaen med hensyn til offentlighedsniveau. Danmark har, så vidt jeg har kunnet få oplyst, den mindst udviklede offentlighed i forvaltningen, mens det land, der har den mest udviklede offentlighed, er og bliver USA. For at nævne et eksempel: i USA er det i kraft af offentlighedslovgivningen, at pressen har kunnet kontrollere efterretningsvæsenet så effektivt, som man har gjort. På den baggrund synes jeg egentlig at ministerens og andres forsigtighed omkring en udvidelse af offentlighedsloven er noget dårligt begrundet.

(Kort bemærkning).

Leif Hermann (SF):

I en vis forstand er det korrekt, når ministeren siger, at forslaget til lov om offentlighed i forvaltningen betyder en udvidelse i forhold til den gældende tilstand, idet ministeren har mulighed for at inddrage foreninger osv. under lovens område. Men der er i hvert fald nogle, han ikke har mulighed for at inddrage, og det er elselskaberne og telefonselskaberne. Det er i hvert fald ikke alle elselskaberne. Jeg vil gerne vide: hvorfor er disse ikke medtaget? Det er dog et temmelig væsentligt område. Disse virksomheder udøver en ganske betydelig indflydelse på infrastrukturudviklingen her i samfundet og udfører i meget vidt omfang opgaver, som nøjagtig tilsvarende kunne udføres af organer under den offentlige forvaltning.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagenes overgang til anden behandling

vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Første behandling af lovforslag nr. L 138:

Forslag til lov om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m.v. (Forhøjelse af ventetiden for ret til dagpenge).

(Fremsat 21/3 84).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Kaj Poulsen (S):

Da statsministerens åbningsredegørelse var til debat her i salen, lød det samstemmende fra regeringspartierne, at det kommende år skulle bruges til at gøre en indsats for børnefamilierne.

Hvordan stemmer så disse erklæringer med det forslag, vi nu har til behandling, og for den sags skyld også med det forslag, som blev vedtaget i sidste uge, hvor regeringen foreslog en regulering af arbejdsløshedsdagpengene med 7 kr. om dagen, og hvor man ikke ønskede at regulere satsen for den gruppe, som er dårligst stillet, nemlig det forslag, hvor man udeholdt folk på dimittendsatsen, altså folk, som i stor udstrækning må kunne betegnes som børnefamilier?

Der er ingen tvivl om, at de mennesker, dette forslag omhandler, vil blive dårligt stillet, de familier, som man talte om i åbningsdebatten, skulle have styrket deres stilling. Man må sige, at det er en fantastisk vending, regeringens politik har taget på dette område. Med en efterhånden kendt utrolig præcision og med en træfsikkerhed som et kryds-ermissil har man nu slået ned på de dårligst stillede inden for dette område en gang til. Det er socialdemokratiets opfattelse, at man er gået længere, end rimeligt er, hvad angår den hysteriske besparelsesiver, når det drejer sig om arbejdsløhedsområdet.

Når ministeren skriver i forslaget, at man i 1985 vil spare 1 mia kr. og i 1987 1,2 mia kr., er der vist i høj grad tale om et overordentlig tyndbenet politisk argument. Det må vel påregnes, at der kommer væsentlige forhøjelser af de sociale udgifter, og dem vil vi forsøge at få fremlagt i udvalget, således at vi kan få påvist, at det, regeringen her gør, kun vil være til skade for dem, der i forvejen er dårligst stillet, og ikke vil hjælpe ret meget på det, som regeringen vil med det.

Ministeren skriver i fremsættelsestalen, at det skulle være en styrkelse af forsikringsprincippet. Jeg må sige, at dette begreb vel efterhånden er ved at være noget slidt, når man også kan bruge det på dette område.

Det er vist fremgået af min tale, at vi ikke er vildt begejstret for forslaget. Vi vil modarbejde det, og vi håber ikke, det kommer til hverken anden eller tredje behandling.

Bo Kristensen (KF):

Dette lovforslag, nr. L 138, der drejer sig om en forhøjelse af ventetiden for ret til dagpenge med hensyn til de almindelige dagpenge fra 1 år til 18 måneder og for nyuddannede fra 1 måned til 4 måneder, er en videreførelse af den linje, som blev lagt af statsministeren i åbnings- og forretnings- og finansloven endte med de samme 185 mia, som er gældende for 1984.

Det kan vel næppe komme bag på nogen, at ud fra den betragtning vil det være nødvendigt at foretage ganske store gennemgange af ethvert ministeriums område, og her er det altså arbejdsministeriet, som af hensyn til de enkelte brugere af dette system i så god tid som muligt gerne vil meddele disse folk, at man indfører reglerne, så det ikke kommer bag på nogen, som er inden for dagpengesystemet. Vi mener, det er særdeles tilfredsstillende, at man fremsætter lovforslag i så god tid, at den enkelte har mulighed for at overveje den situation, der vil opstå på længere sigt. Vi mener fortsat, at forsikringsprincippet må gælde, at der altså skal foretages en vis indbetaling, før man kan forvente at få en ydelse. Det må være hovedprincippet i vores dagpengesystem. Vi mener, at de beregninger, som ministeren har foretaget, viser, at intentionerne kan holde, og at vi når frem til en besparelse på 1 mia kr. i 1985 og 1,2 mia